

УДК 378:37.011.3 – 051:796.071.4:374 (045)

Лазаренко М.Г.

СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО РОБОТИ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України 17 квітня 2002 року, передбачає забезпечення високої якості освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, наукових установ та підприємств, запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання.

Перед наукою стоїть завдання поглибленого теоретичного обґрунтування практики сучасного спортивного руху, особливо гостро ця необхідність відчувається в галузі дитячого та юнацького спорту.

Важливу роль у вирішенні таких загальних проблем відіграють позашкільні навчальні заклади (ПНЗ) – дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ), які є важливою складовою системи позашкільної освіти в державі.

Концептуальні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту у вищих навчальних закладах базуються на положеннях законів України "Про фізичну культуру і спорт" (1994 р.), "Про вищу освіту" (2014 р.), в яких визначено пріоритетну роль освіти в державній політиці, обґрунтовано стратегію та основні напрями розвитку освіти в нашій державі.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що теоретичні та методичні основи професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту до роботи в ПНЗ ще не були предметом цілісного наукового дослідження.

Ключові слова: підготовка фахівця з фізичної культури і спорту, рівень, студент.

Постановка проблеми. Результати теоретичного аналізу щодо підготовки професійних кадрів свідчать, що в педагогічній науці залишаються недостатньо дослідженими теоретичні та методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до роботи в ПНЗ.

Практичний досвід та вивчення стану професійної підготовки майбутніх фахівців до організації навчально-тренувального та виховного процесу, управлінської діяльності в ПНЗ засвідчує недостатній рівень їх готовності до професійної діяльності.

Зв'язок із науковими чи практичними завданнями. Дослідження є складовою частиною комплексної теми науково-дослідної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка "Дидактичні основи формування рухової функції осіб, які займаються фізичним вихованням і спортом" (№ державної реєстрації 0108U000854 та згідно з напрямком держбюджетної теми "Методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування здорового способу життя сучасної молоді" (№ державної реєстрації 0110U000020).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в обґрунтування концептуальних засад професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в Україні зробили такі вчені, як Е. Вільчковський, С. Гаркуша, І. Гринченко, С. Єрмаков, Т. Круцевич, Б. Курдюков, В. Маслов, М. Носко, В. Платонов, Г. Пономарьов, В. Приходько, О. Проніков, Л. Сущенко, О. Тимошенко, Б. Шиян Ю. Шкретій, І. Ячнюк та ін.

За кордоном проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту досліджувалися в працях: J. Caruso, M. Nelson, N. Ellison, D. Hargreaves, G. Klein, K. Petry, K. Froberg, A. Madella, J. Wiemeyer, B. Wulfson, K Matouschek.

Однак невирішеною частиною цього, досить актуального, питання залишається аналіз основних напрямів впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців як педагогічної проблеми в світі.

Вище зазначені вчені вважають, що проблема професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є досить актуальною й потребує ретельного, поглибленого вивчення та дослідження в сучасних умовах.

Мета роботи – здійснити аналіз літературних джерел щодо стану досліджень проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту в навчальних закладах до роботи в ПНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освіта є провідною сферою в соціально-економічному, оздоровчому, виховному та культурному розвитку України [5]. Підготовка фахівців фізичної культури і спорту є важливою складовою вітчизняної системи освіти [1, 9].

Важлива роль у цьому процесі належить вищій освіті, що забезпечує відповідний інтелектуальний, освітньо-кваліфікаційний рівень майбутніх фахівців, активно сприяє їх особистісному розвитку, всебічній реалізації їх творчого й трудового потенціалу [3].

Теоретичний аналіз проблеми дослідження показує, що в педагогічній науці й практиці професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту розглядається як така, що спрямована на підготовку студентів вищих навчальних закладів до виконання конкретних видів професійної діяльності в галузі "Фізична культура та спорт", оволодіння ними сукупністю знань про людину, фізичну культуру та спорт, розвиток емоційно-ціннісних відношень, моральних норм, умінь передавати цінності культури та спорту [7].

Проголошення незалежності держави суттєво вплинуло на модернізацію системи фізкультурної освіти. Сформована мережа вищих навчальних закладів, які здійснюють професійну підготовку фахівців фізичного виховання та спорту за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста й магістра [2].

Вчений Б. Курдюков [4] стверджує, що педагогічна технологія професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури є алгоритмом послідовної реалізації спроектованої цілісної системи навчально-виховного процесу. Цей алгоритм передбачає чітко визначений набір відповідності та взаємозв'язку елементів педагогічної діяльності. До основних структурних компонентів автор відносить: модель фахівця, зміст освіти, учасників навчального процесу, педагогічні умови, результат навчання.

На думку дослідниці Л. Сущенко [8] під час професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах необхідно ефективно запроваджувати особистісний підхід, який забезпечує розуміння, пізнання, розвиток та самореалізацію особистості майбутнього фахівця в її цілісності та гармонійності, що можливе за умов особистісно спрямованої трансформації форм і методів навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах.

На основі аналізу вітчизняних і світових стандартів [8], з'ясовано основні вимоги до вищої фізкультурної освіти:

- вища фізкультурна освіта повинна сприяти становленню культу здоров'я і здорового способу життя;
- доступ до вищої фізкультурної освіти всіх, хто для цього має необхідні здібності, мотивацію, а також адекватну підготовку на всіх етапах професійної фізкультурної та спортивної діяльності;
- призначенням вищої фізкультурної освіти є не тільки надання фундаментальних професійних знань, а й виховання фізично, психічно, духовно, патріотично і соціально здорового громадянина України;
- вищі навчальні заклади повинні використовувати різні форми роботи для задоволення потреб української нації в заняттях фізичною культурою та спортом.

Як зазначає вчена Н. Ничкало [6] випускнику ВНЗ, що володіє комунікативними вміннями та навичками необхідно володіти розвинутим теоретичним мисленням, що допоможе йому на практиці співвідносити понятійний апарат, який вивчається у ВНЗ з особливостями своєї професії. Отримані комунікативні знання допоможуть майбутньому спеціалісту будувати правильні стосунки з партнерами по спілкуванню, вміло поводитися у конфліктних ситуаціях і навіть попереджувати їх. Якщо мати на увазі той відомий факт, що порушення пізнавального інтересу до навчання повинно ґрунтуватися на формуванні інтелектуально-пізнавального компонента професійного становлення, то найбільше заслуговує на увагу застосування в навчальному процесі способу, що включає в себе використання незвичайних явищ. Для майбутніх фахівців гносеологічний та ціннісний зміст професійно-педагогічної майстерності дозволяє диференціювати його освітній простір та рівні сформованості вмінь майбутніх організаторів спортивно-масової та туристської роботи шляхом реалізації педагогічних функцій навчання, виховання і розвитку індивідуума [6].

Вчена І. Ячнюк зі співавторами [10] переконана, що перехід на нову систему навчання і застосування інноваційних технологій має забезпечити високу якість підготовки майбутніх фахівців фізичної культури. Ефективність навчального процесу може бути підвищена за умов комплексного удосконалення форм і методів навчального процесу: впровадження мультимедійних технологій, комп'ютерних презентацій для лекційних занять, інформаційно-комунікаційних технологій – в методику проведення практичних занять, ілюстрованих навчальних посібників з інтерактивними елементами – в самостійну підготовку студентів до практичних занять.

Підготовка майбутніх фахівців повинна бути спрямована на формування здатності до самостійної діяльності на всіх етапах процесу навчання: під час аудиторних занять, в поза аудиторний час, коли студент готується до практичних, семінарських занять, працює над написанням курсових проектів з різними літературними джерелами інформації.

Необхідно постійно шукати найбільш досконалих шляхів організації неперервності в системі післядипломної освіти та підвищення рівня ефективності навчального процесу, який сприятиме професійному розвитку педагогічних працівників [10].

Висновки

Теоретичний аналіз літературних джерел щодо стану досліджень проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту до роботи в ПНЗ показав, що предметом дослідження багатьох вчених є професійне становлення особистості майбутніх учителів із фізичної культури, викладачів із фізичного виховання, майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту в цілому, а підготовка фахівців до роботи в ПНЗ, з урахуванням специфіки роботи в них, вивчена не повністю.

Перспективи подальших досліджень. Проблема професійної підготовки майбутнього фахівця із фізичної культури і спорту до роботи в ПНЗ досить багатогранна й потребує подальших досліджень.

Використані джерела

1. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретичний та методичний аспекти : монографія / С. В. Гаркуша. – Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2014. – 392 с.
2. Закон України "Про освіту" / Основні чинні кодекси і закони України. – К., 2003. – 976 с.
3. Зюзін І. А. Сучасні технології професійної підготовки особистості в умовах неперервної освіти // Персонал. – 2000. – №5. – С. 7-14.
4. Курдюков Б. Ф. Теория и методология модернизации процесса профессиональной подготовки специалистов физической культуры в системе высшего образования: дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.08. / Б. Ф. Курдюков. – Краснодар, 2004. – 303 с.
5. Луговой В. І. Педагогічна освіта в Україні : структура, функціонування, тенденції розвитку / за заг. ред. акад. О. Г. Мороза. – К. : МАУП, 1994. – 196 с.
6. Ничкало Н. Г. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП. 2002. – 334 с.
7. Носко М. О. Теоретичні та методичні основи формування рухової функції у молоді під час занять фізичною культурою та спортом : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.09 – теорія навчання / М. О. Носко. – К., 2003. – 53 с.
8. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Л. П. Сущенко. – Київ, 2003. – 46 с.
9. Проніков О. К. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури у педагогічних університетах України в умовах глобалізації / О. К. Проніков, Н. О. Терентьєва // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт / Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. – Чернігів, 2016. – Вип. 139, том 1. – С. 354–358.
10. Ячнюк І. О. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання до професійної діяльності // Ячнюк І. О., Ячнюк Ю. Б., Ячнюк М. Ю. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт / Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. – Чернігів, 2016. – Вип. 139, том 1. – С. 369–371.

Lazarenko M.

THE STATE OF RESEARCH OF THE PROBLEM OF VOCATIONAL TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS TO WORK IN OUT-OF-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The National Doctrine on Educational Development, approved by the Decree of the President of Ukraine on April 17, 2002, provides for the high quality of education and professional mobility of graduates of higher education institutions of different levels of accreditation, research institutions and enterprises, the introduction of flexible educational programs and information technology training.

Before science there is a task of in-depth theoretical substantiation of the practice of modern sports movement, especially this necessity is felt in the field of children's and youth sports. Out-of-school educational institutions (PNZ) - children's and youth sports schools (DYUSS) play an important role in solving such urgent problems, which are an important part of the system of out-of-school education in the state. They train skilled young athletes, cultivate a sense of patriotism, develop skills of the instructor, act as methodological centers to assist secondary schools and out-of-school institutions in organizing extracurricular mass sports work.

Education is a leading area in the socio-economic, recreational, educational and cultural development of Ukraine. Training of specialists for PES is an important component of the domestic education system. An important role in this process belongs to higher education. Conceptual basis for the training of future specialists in physical education and sport in higher educational institutions is based on the provisions of the laws of Ukraine "On Physical Culture and Sports" (1994), "On Higher Education" (2014), the Concept of the National Program "Health 2020 : Ukrainian Dimension "(2011), the Concept of the National Target Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for 2012-2016 (2011), the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021 (2013), the Conceptual Foundations development of pedagogical education of Ukraine t and its integration into the European space (2004), the National Doctrine of Development of Physical Culture and Sports (2004), which identified the priority role of education in public policy, substantiated the strategy and the main directions of the development of education in our country.

The study of the professional training of future specialists in physical education and sport in Ukraine and abroad shows that the structure of professional training of specialists in physical education and sports includes the following faculties: physical education of universities, physical education of universities, physical education and sports of universities; Institutes: physical education, physical culture, sports, physical culture pedagogical; faculties of physical education in colleges; technical schools of physical culture; higher pedagogical schools; Instructor courses on mass physical training at universities.

The analysis of scientific researches shows that the theoretical and methodological basis of professional training of specialists in physical culture and sports for work in PES has not yet been the subject of holistic scientific research. In addition, the study of the chosen problem is compounded by the need of modern society in the humanitarian and health-improving direction of national education and the insufficient provision of PNS by qualified specialists, a significant demand for the national education system by highly skilled specialists of PACs that are capable of organizing and conducting classes at a high level and with insufficient scientific development. The ways of their effective sport and pedagogical preparation.

Key words: *preparation of a specialist in physical culture and sport, level, student.*

Стаття надійшла до редакції 28.08.2017